

Miercuri, 17 octombrie 2012

Nr. 2

WWW.ASTRAFILM.RO

PARAGRAPH

ASTRA FILM
Festival

15-21 OCTOBER 2012

editorial

ASTRA FILM FESTIVAL 2012

Deschiderea oficială

Astra va fi un festival anual

Fanfara Transilvania din Cugir a colindat luni prin centrul Sibiului anunțând deschiderea unuia dintre cele mai importante evenimente culturale ale orașului, dar și a unuia dintre cele mai importante evenimente în întregul peisaj cultural românesc. E vorba, desigur, de cel mai vechi festival de film din România: Astra Film Festival din Sibiu.

Festivalul s-a deschis luni seara cu proiecția celui mai recent film al regiunii care a pus bazele acestui eveniment, Dumitru Budrala. „Satul de demult” este o producție despre cum se trăia odată la sat și despre comorile care se ascund în Muzeul

Astra din Sibiu. Este un film despre care directorul Complexului Muzeal Astra, Valeriu Olaru, a declarat la deschiderea festivalului că îl impresionează de câte ori îl vede, că e mândru că e sibian și că în Sibiu există o asemenea comoară.

Mândru de festivalul care a început luni s-a declarat și proaspătul președinte al Consiliului Județean Sibiu, Ioan Cindrea (foto). „Vom susține Astra Film să fie un festival anual”, a spus Cindrea la deschiderea oficială a celei de-a douăsprezecea ediții. Înființat în 1993, evenimentul sibian a avut loc, în cele mai multe cazuri, din doi în doi ani. De la înfi-

ințare și până acum sunt trei lucruri care au fost constante în acest festival care a ajuns un brand în întreaga lume: „sufletul festivalului” în persoana directorului Dumitru Budrala, prezența profesioniștilor și sprijinul francez, constant încă din 1994.

Franței și francofoniei i-a fost dedicată, de altfel, cea de-a doua zi a festivalului, Ziua TV5 în care au fost proiectate nu mai puțin de patru filme din această țară. Și pentru că între Ambasada Franței, Institutul Francez și Astra Film există o „relație privilegiată”, la deschidere a fost prezent și ambasadorul Franței la București, Philippe Gustin. Salutând echipa de organizatori ai acestui festival care „continuă să promoveze documentarul de creație, un produs cinematografic exigent și accesibil”, Gustin a declarat că țara pe care o reprezintă va susține în continuare festivalul de la Sibiu, promițând programe speciale franceze și pentru anul următor.

Începută cu sunete de fanfară, prima zi a festivalului s-a încheiat pe acordurile aceleiași trupe din Cugir, care au răsunit pe holurile Casei de Cultură, nu înainte ca trupa Floex din Cehia să urce pe scenă în ultimul concert din mini-turneul lor în România.

Activitatea Festivalului de Film Astra se poate urmări atât în edițiile zilnice ale ziarului ParagrAFF, cât și online, pe site-ul astrafilm.ro sau pe pagina dedicată, facebook.com/AstraFilmFestival.

ROBERT BĂLAN

„Când lucrez la un festival, mă simt în concediu tot anul”

interviu

DUMITRU BUDRALA

Directorul Festivalului
Astra Film

Dumitru Budrala, directorul Astra Film Festival, este, așa cum s-a spus în deschiderea oficială de luni, „sufletul festivalului” din Sibiu. Când muncește la un festival, sau la un film documentar, se consideră în concediu tot anul, iar ceea ce-l împinge înaintea sentimentului de împlinire, atunci când vede că un festival merge, că la AFF se creează o atmosferă specială, că aici se întâlnesc oameni din toată lumea.

Cât de solicitantă a fost etapa preselecției filmelor care participă la Astra Film, în 2012; au fost refuzate multe filme?

Uneori, refuzăm și 1000 de filme. Dacă se înscriu peste 1000 de filme, și 1100, și 1200, în unii ani. Pentru preselecție lucrează o întreagă echipă de oameni specializați, iar selecția finală ține cont și de temele festivalului.

După ce se termină festivalul, în octombrie, ce face echipa Astra Film? Cât de repede se pregătește de festivalul din anul următor?

Imediat cum se termină o ediție, scormonim prin creier pentru a găsi noutăți, și anunțăm imediat ediția următoare. Nu avem timp să luăm nici o pauză. Trebuie pregătite proiectele, pentru finanțare. Sunt unele proiecte cu date foarte strânse, și trebuie să ne apucăm de treabă chiar imediat.

Se muncește, prin urmare, non-stop, tot anul?

Dacă ești pasionat, dacă îți place, nici nu se consideră că e o muncă. Suntem tot anul în concediu. Eu, dacă lucrez la un film care îmi place, mă consider în concediu.

În competiție, anul acesta – ca și la edițiile anterioare – vom vedea filme ale unor documentariști din toată lumea, de la Statele Unite la Olanda, Rusia, România și Israel. Notorietatea Astra Film atrage documentariștii la Sibiu? Iese și Astra Film în întâmpinarea lor?

Majoritatea filmelor vin pe baza anunțului pe care îl punem pe site. În '93 era mult mai complicat, când nu exista internetul, când nu puteai călători, din cauza vizelor.

(continuare în pagina 2)

28 de zile pe Lună

Eda Elif Tibet, Turcia

Competiție: Student, 30 min.

► Miercuri 17 oct., 12:00, sala Săucan

► Vineri 19 oct., 17:00, sala Săucan

A fost cândva în Cappadocia un sat plin de porumbei albi și de faguri de miere. După ce, în 1985, a fost recunoscută ca parte a patrimoniului Unesco, regiunea s-a urbanizat în ritmul violent al cererii turistice, iar casele simple, încă locuite de oameni seren pierduți de lume, s-au transformat în mini-muzee, deschise publicului nepoftit. Documentarul lui Eda Elif Tibet prinde în chihlimbarul unei singure povești amintirile a șapte oameni despre cum se trăia în vechime în Cappadocia, despre cum se face bulion, despre cum se slefuieste onixul sau despre cum se copilesc lăstarii de vie în pustietatea pietruită a unei Turcii pulsatile, dar puțin cunoscute. Formula mixtă a succesiunii vocilor care deapănă povești amalgamează folclorul ad-hoc cu invocația trecutului și cu respingerea inovației care compromite tradiția. Studiu etnologic în miniatură, „28 days on the Moon” este convergența feericului integrat în ruralul balcanic și a umanismului calin topit în măturia baladescă a bătrânelor ticăite, cu mâțele lor leneșe cu tot.

LAURA DUMITRESCU

Jucătoarele de șah

Stephan Hilpert, Germania

Competiție: Student, 56 min.

► Miercuri 17 oct., 12:30, sala Săucan

► Vineri 19 oct., 18:00, sala Săucan

„The younger you are, the more aggressive you play”. Film cu teză în triptic despre experiență și eșec, „Jucătoarele de șah” este cronică a unei olimpiade șahiste desfășurate în Germania și a unui obiectiv ratat, perpetuat în conflictul dintre generații. Pildă despre moderație și mândrie, dar și exercițiu de observare a ineficienței ideii de echipă în ciocnirea individualităților, documentarul lui Stephan Hilpert este indirect un mozaic de psihologii și de caractere incompatibile. Este urmărit cu precădere chipul căpitanului de echipă ca emblemă națională în figura Elisabethei Pähltz, cea mai tânără campioană națională și precocă luptătoare antrenată de propriul tată. Jocul de șah, ca tip de combat mental cu propria înrâncenare clausturantă, apare, dincolo de contextul unui concurs, ca etapă de maturizare și exemplu moral despre efemeritatea faimei, despre precaritate și insuficiență, despre talentul jubiliar al tinereții, blazarea experienței lipsite de șansa autoregenerării și dezechilibrul forțelor, în jocurile de orgolii.

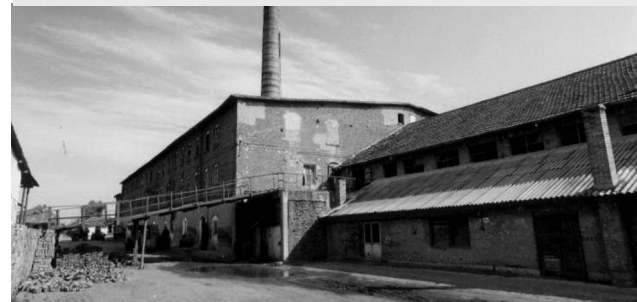
LAURA DUMITRESCU

Crucile fabricilor seculare

Gabriela Baiardi, România

Made in Romania, 37 min.

► Miercuri 17 oct., 12:00, sala Marshall

„Era mai bine pe vremea lui Ceaușescu!” este o opinie care stârnește de obicei polemici și primește priviri ucigătoare. Văzând însă documentarul Gabrielei Baiardi, o să vă rețineți poate această răbufnire. Constatarea se face, în acest caz, în fața deprecierii tragice a industriei românești de la Revoluție încoace, când fabrici profitabile, vechi de pe vremea regalității, au rămas treptat fără bani, fără materiale și fără comenzi, sub conducerea defectuoasă care nu a reușit să se adapteze noii economii de piață. Uzina mecanică Nicolina, Fabrica de cărămizi Ciurea și Fabrica de Țigăre – toate din Iași – și-au dat obștescul sfârșit în ultimii ani, după privatizare. În locul fabricilor de succes sunt acum ruine jefuite de fierul vechi, așteptând să fie demolate, iar terenurile – vândute. În Iași, după închiderea acestor fabrici, și-au pierdut sursa de venit în jur de 100 000 de familii. Acestea sunt doar trei dintre cele peste 1200 de întreprinderi, fabrici, uzine și combinate închise în România în ultimii 20 de ani de capitalism nepriceput.

CRISTINA PETRESCU

interviu

DUMITRU BUDRALA

**Directorul Festivalului
Astra Film**

(urmare din pagina 1)

Era o problemă atunci – scriai o invitație sau lansai un anunț, și până primeai un răspuns trecea o lună. Acum, la ultimele ediții, e suficient să pui anunțul festivalului, și filmele încep să vină. Există și filme speciale – să zicem că, dintr-un interes anume, inviți un anumit film, sau poate mergem noi la alte festivaluri, pentru că și noi călătorim la festivaluri. Când întâlnești un film bun, normal că îl inviți.

Unde inovați? Unde găsiți elementul care diferențiază ediția din 2012 față de cea din 2011, de exemplu?

Primul și cel mai important lucru care face diferența sunt subiectele filmelor. Toate filmele au teme proaspete, realitatea e într-o continuă schimbare, reșezare – iar filmele care vin aduc alte viziuni, alte abordări despre realitatea din România și din toată lumea.

Un element care mie mi se pare nou e latura așa-zis mondenă a festivalului. Anul acesta mi se pare că ea iese în evidență mai mult decât în alți ani – de la un film al lui Florin Cioabă, în calitate de regizor de documentar, la doctorul Mencinicopschi, în calitate de protagonist al unui film despre alimentele pe care le mâncăm în România, la trei filme

despre daci. E o pată de culoare a ediției din 2012, această latură mondenă – nu foarte cunoscută, la Astra Film Sibiu?

Da, este. A mai apărut această latură și în anii trecuți. De exemplu, la ediția din 2011 am avut filmul „Părintele Arsenie Boca: Omul lui Dumnezeu”. Sala asta era efectiv neîncăpătoare. A trebuit imediat să mai pregătim o sală, și holul. Simultan am avut trei proiecții, deși era programată doar una. Și spectatorii – erau altfel de spectatori, nu erau cei care vin de obicei la festival. Dar există și pentru ei documentare interesante.

De obicei vin studenți la Astra Film. Acum, erau oameni îmbrăcați în sutane.

Nu erau doar preoți. Erau și călugări, și tot felul de oameni – oameni credincioși. Ei și-l imaginaseră într-un fel pe Arsenie Boca, și voiau să-l vadă, așa cum și-l imaginau ei.

Nu se separau ca apa de ulei, studenții și credincioșii?

Era alt public. În sală nu era publicul festivalului. Probabil că și anumite filme de tipul „Toxic”, cu doctorul Mencinicopschi, va fi un alt tip de public. Eu nu ar trebui să-mi dau cu părerea despre astfel de lucruri, nu e etic-corect. Sunt directorul festivalului și trebuie să păstrez o anu-

mită neutralitate. Însă și filmele de acest fel sunt foarte bune. Juriul decide. Și, oricum, dezbaterile de la masterclass-uri și atelierile care se construiesc și în jurul acestor filme urmează, în linii mari, stilul consacrat al festivalului.

La secțiunile competiționale se adaugă proiecțiile speciale și masterclass-urile. În 2012, Astra Film Sibiu găzduiește o secțiune intitulată „Docstories Marea Neagră”, cu povești din jurul Mării Negre. De unde a pornit ideea aceasta, a unei secțiuni tematice despre Marea Neagră – la Sibiu?

Și acesta este o dovadă despre faptul că Astra Film este luat în considerare, pe plan internațional. E un al doilea episod – primul modul s-a desfășurat în Tbilisi, în Georgia. Urmează și un al treilea modul, în Amsterdam, la IDFA. Trainerii sunt foarte buni, iar participanții vor învăța să-și transforme poveștile din jurul Mării Negre în filme.

Deja sunt două festivaluri, Astra Film și Astra Film Junior. Anul acesta, Astra Film Junior a fost premiat la Gala Societății Civile la secțiunea Educație, Învățământ, Cercetare. Cum reacționează copiii?

La prima ediție a fost un pic mai greu. Copiii nici nu știau cum să reacționeze, pentru că nu aveau experiența cinematografului. Era, probabil, pentru prima oară în viața lor când intrau într-o sală de cinema. Erau obișnuiți cu filme de la televizor, de pe internet, cu tipul acela comercial de filme. Pur și simplu urlau când pornea clipul, băteau din palme. Acum nu mai avem probleme, nu mai e nevoie să purtăm o

muncă prea complicată de convingeri, pentru că ei abia așteaptă să vină Astra Film Junior – copiii și profesorii. Și cifrele sunt elocvente. Prima ediție a avut, poate, o mie de participanți, acum sunt șapte mii. Ieri, de exemplu, au fost patru proiecții – a trebuit să dublăm numărul sălilor.

Care este cea mai simplă și mai profundă motivație pe care o aveți dvs., personal, pentru susținerea acestui festival – de 20 de ani încoace?

Eu la întrebarea asta nu m-am gândit, nici nu cred că pot defini această motivație. Însă, în orice caz, tot timpul am discuții cu soția mea, Csilla (directorul artistic al festivalului), și mereu spunem că ne consumă prea mult timp pregătirea festivalului. Anul trecut, au fost niște reacții ale lui David Dumitru, băiatul nostru cel mic, care tot auzea ce probleme avem. Unele probleme erau legate de finanțare – nu erau probleme legate de filme, partea asta mergea de la sine. Și David zicea: „Tati, hai să facem o casă mare, și la primul etaj facem un festival, la al doilea un festival, la al treilea alt festival.”

Așa înțelegea el, la șase ani, povestea asta cu festivalul. Nu știu care e motivația cea mai profundă. Pur și simplu, mă simt în apele mele când văd că un festival merge, când văd oameni care se întâlnesc, venind din toate colțurile lumii. De exemplu, la John Marshall, când a venit în 2004, am văzut trei studenți – unul din Berlin, unul din Polonia și unul din Anglia – veniți să-l vadă pe Marshall la Astra Film, în Sibiu. John Marshall era pentru prima oară la un festival de film în Europa. Normal că asta îți creează o stare de mulțumire. Când vin oameni

din diferite locuri, sau când veneau polonezii cu trenuri, sau cu ocazii, special pentru festivalul ăsta. Au fost ani în care erau și peste 150 de polonezi. Și atmosfera care se creează – sunt oameni care s-au căsătorit aici, oameni care s-au împrietenit, care au creat relații durabile. Sunt oameni care au amintiri foarte plăcute despre Astra Film Sibiu.

Tema ecologică e, anul ăsta, ca un fir roșu al festivalului. De unde ideea expoziției ReciclART – o expoziție cu obiecte realizate din gunoaie?

Problema mediului e deja una globală. Producția de filme despre mediu a crescut acum în mod substanțial. Pur și simplu, poți să faci o secțiune separată numai pe tema asta. Anul trecut am avut patru filme cu diferite teme ecologie. Anul ăsta avem deja competiție la mediu. ReciclART-ul vine ca o completare, ca o extindere pentru înțelegerea problemelor legate de protejarea mediului.

„Satul de demult”, prezentat în deschiderea festivalului, urmărește tradiții și strânge imagini din mai multe regiuni ale țării. Cum lipiți acest mozaic pentru un singur documentar, totuși, coerent?

Nu am făcut filmul într-o zi, și nu am avut un buget pentru asta. Pur și simplu, de-a lungul timpului am făcut anumite înregistrări și, atunci când am început montajul, le-am folosit.

Aveți o tradiție preferată pe care vă place să o povestiți, când sunteți cu prietenii?

Am multe, dar astea numai dacă mergem la colibă, la un foc lângă vatră, și după ce închidem reportofonul.

Interviu realizat de
CĂTĂLIN STURZA

interviu FLORIN CIOABĂ regizor, „Adevărul despre Holocaust”

„Nu pot să uit și nu voi uita niciodată ce mi-au povestit bunicul și tatăl meu”

Miercuri și joi la Casa de Cultură a Sindicatelor din Sibiu vor avea loc sesiunile masterclass-ului „Roma Stories”, care va investiga prezența romilor în filmul documentar prin prisma a câtorva filme semnate de regizori români și străini, urmate de discuții în care se vor dezbate semnificațiile și impactul social ale diferitelor imagini concurente despre romi, problemele sociale și cultura lor.

Filmul eveniment al zilei de joi este „Adevărul despre Holocaust”, realizat de Florin Cioabă, care își face astfel debutul regizoral la prestigiosul festival de film documentar Astra. Despre acest film și despre adevărurile evitate ale istoriei recente – în interviul de mai jos.

„Adevărul despre Holocaust” va avea premiera la festivalul Astra de la Sibiu. Povestiți-ne cum v-a venit ideea realizării sale.

Eu cred că înainte de toate era datoria mea să fac acest film, deoarece m-a preocupat foarte mult problema Holocaustului – tatăl meu și bunicul meu au fost deportați în lagărele morții din Transnistria în perioada 1942-1945. Nu pot să uit și nu voi uita niciodată ce mi-au povestit bunicul și tatăl meu despre trauma prin care au trecut în acea perioadă, despre faptul că au ajuns acolo fără hrană, medicamente, fără ca cineva să se intereseze de ei. În fiecare zi mureau zeci de oameni. Au ajuns să se îmbolnăvească de tifos și au ajuns în situația de a se hrăni cu cadavre din cauza foametei.

Cred că toate acestea m-au determinat să aduc la cunoștința tinerilor romi, și nu numai a lor, aceste aspecte din viața romilor, pentru ca asemenea fapte să nu se mai întâmple, pentru ca tinerii noștri să lupte împotriva xenofobiei, discriminării și antisemitismului.

În 1997 a avut loc la Sibiu un proces al lui Hitler, care s-a constituit din judecători romi. Aceștia au judecat această tragedie, precum și ceea ce au făcut Hitler și Antonescu. Desigur că lor nu le mai puteam face nimic, deoarece erau morți de mult, dar noi am condamnat aceste fapte pentru a nu se mai repeta.

De ce credeți că subiectul deportării romilor și, în general, al „poraimos-ului”, a fost trecut cu vederea de istorie în ultima jumătate de secol?

Cred că s-a întâmplat acest lucru datorită faptului că romii nu au avut lideri până în 1990 și nu au existat organizații care să vorbească despre această istorie. Doar după 1990 am avut posibilitatea de a spune întregii lumi despre ceea ce s-a întâmplat atunci. Evreii au mii de filme despre Holocaust, biblioteci întregi, dar despre drama romilor nu există aproape nimic. Acest lucru m-a determinat să încep acest proiect.

Primul documentar românesc (al lui Dimitrie Gusti), făcut la Drăguș în anii '30, menționează doar în treacăt comunitatea romilor din acel sat. 80 de ani mai târziu, încă nu se fac documentare despre viața romilor, iar ei sunt în continuare o colectivitate ținută la distanță sau ignorată. De ce credeți că nu reușim să schimbăm această paradigmă?

Statul român nu a recunoscut niciodată deportarea romilor, spunând că nu a fost ordonată de către Antonescu, ci de către nemți, lucru care nu era adevărat, întrucât nu Hitler a trimis romii afară din România, ci Antonescu, din propria lui inițiativă, deoarece România făcea parte din Axă.

Încheiați documentarul prin cuvintele „statul român se face vinovat de

trimiterea romilor în lagărele morții”. Ce responsabilitate credeți că ar trebui să își asume contemporanii noștri pentru faptele reprobabile ale conducătorilor țării de acum 70 de ani?

Este adevărat că am încheiat filmul cu faptul că România se face vinovată de trimiterea romilor în lagăre, iar pentru acest lucru va trebui să plătească despăgubiri, deoarece romilor li s-au luat aur, căruțe, cai, toate acestea intrând în proprietatea Guvernului Antonescu. Mai mult decât atât, în urmă cu 2 ani președintele Traian Băsescu a recunoscut acest Holocaust.

Acest prim efort cinematografic pare să fie un succes (prin selecția sa la Astra). Vă gândiți să reveniți și în anii viitori cu filme documentare despre viața romilor din România?

Cu siguranță nu mă voi opri aici. Deja lucrăm la un film despre integrarea romilor în societate prin creștinizare și de asemenea ne gândim să lucrăm la partea a doua a filmului „Adevărul despre Holocaust”, unde vor fi prezentate dramele romilor din întreaga Europă, acolo unde aproximativ un milion de oameni au fost uciși. Recent am cerut Parlamentului European, prin intermediul deputatei noastre, doamna Livia Jaroka, recunoașterea Holocaustului la nivel european.

CRISTINA PETRESCU

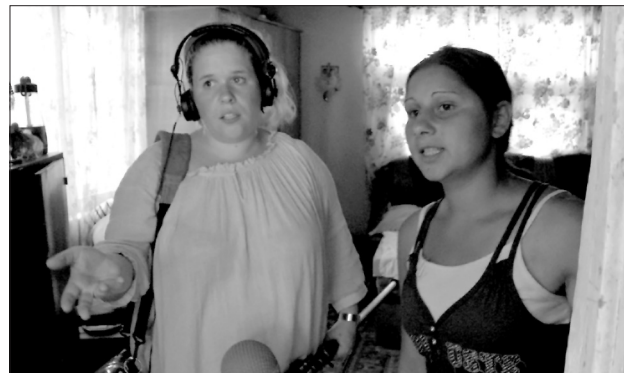
CRISTINA PETRESCU

Ajutor pentru Mihaela

Hanna Maylett, Finlanda

Competiție: România, 96 min.

► Miercuri 17 oct., 19:00, sala Marshall
► Joi 18 oct., 12:00, sala Studio

O româncă de etnie romă dă naștere unui copil într-o gară din Finlanda, țară care n-a mai văzut cerșetori de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. E punctul de plecare al unei povești care se desfășoară între România și Finlanda, cu o mică oprire în Grecia. E o poveste în care își fac loc asociații caritabile și crima organizată, case din chirpici și palate. E întâlnirea între două lumi paralele, în care cuvântul „ajutor” are înțelesuri total diferite pentru fiecare parte. Una dintre secvențele din film explică exact diferențele dintre cele două lumi: de teamă că romii sunt marginalizați și nu vor fi lăsați să intre în hotel, finlandeza îl așteaptă în fața clădirii pe cel cu care urmează să se întâlnească. La un moment dat, în fața hotelului parchează un Jaguar. Din el coboară chiar omul pe care îl aștepta, unchiul unuia dintre cei care cerșesc pe străzile din Helsinki.

ROBERT BĂLAN

Balul ȝiganilor

Alfred Bulai, România

Made in Romania, 38 min

► Miercuri 17 oct., 16:30, sala Marshall
► Joi 18 oct., 10:30, sala Studio

Filmul lui Alfred Bulai înseamnă mai mult decât un studiu etnic și sociologic; este o călătorie în timp și un omagiu celui care a conceput unul dintre primele documentare românești, Dimitrie Gusti. Acesta a realizat în 1929, în satul Drăguș din zona Făgărașului, un studiu monografic și un film documentar despre tradițiile și meșteșugurile românilor, în care membrii comunității romilor erau menționați cu aceeași reținere cu care ei înșiși priveau spre camera de filmat a sociologului.

83 de ani mai târziu, pe urmele lui Gusti, Alfred Bulai vizitează iar satul Drăguș pentru a documenta de această dată un eveniment local, a cărui tradiție s-a stins prin anii '80: balul opulent al ȝiganilor din sat și al neamurilor lor din regiune. Lucrul este cu atât mai fascinant dacă luăm în considerare faptul că de-a lungul istoriei comunitatea ȝiganilor s-a ținut mereu separată de cea a românilor – și în vechime, și pe vremea lui Gusti, și azi. Momentul în care s-a trecut cu voie bună acest pârleaz interetnic a fost această manifestare culturală și socială recurentă, în care nimeni nu mai era alteritatea, „celălalt”, ci tot Drăgușul cheful și dănțuia cota la cota, doar o dată pe an avea loc balul ȝiganilor.

CRISTINA PETRESCU

Adevărul despre Holocaust

Florin Cioabă, Romania

Made in Romania, 45 min.

► Miercuri 17 oct., 17:30, sala Marshall
► Joi 18 oct., 11:15, sala Studio

În cel de-al Doilea Război Mondial nu doar evreii Europei au fost ținta politicii de purificare etnică, ci și romii. Sub pretextul necesității populării Transnistriei, proaspăt intrată în administrarea României în '41 (doar pentru scurt timp, până în '44), mareșalul Antonescu a deportat acolo 25 000 de romi, urmând, după declarațiile oficiale ale vremii, instrucțiunile naziste, iar după cele neoficiale profitând de ocazie pentru a „curăța țara de ȝigani”. Istoria tinde să păstreze tăcere asupra acestui aspect, dar documentarul lui Florin Cioabă aruncă lumină, 70 de

ani mai târziu, asupra faptului că jumătate dintre romii deportați au murit în iarna lui '42 pe câmp, de frig, foame sau tifos, și că restul au supraviețuit în condiții subumane. În cadrul genocidului romilor (poraimos), au murit 36 000 de oameni în România și aproape 2 milioane în toată Europa, care se alătură celor 6 milioane de evrei și zecilor de mii de slavi, polonezi, prizonieri ruși, francmasoni și homosexuali executați în timpul Holocaustului.

interviu

CRISTI PUIU

membru al juriului AFF 2012

„Cred că cel mai important lucru e să ajungi la celălalt“

Pentru a cincea oară membru al juriului în cadrul Festivalului de Film Documentar Astra, anul acesta la secțiunile „Internațional” și „România”, Cristi Puiu vorbește despre ceea ce dă substanță unui film, documentar sau de ficțiune, despre curajul de a fi la timpul prezent și despre misterul descoperirii celui alt prin film.

Când îți dai seama că un documentar e bun? De la primul cadru? Ulterior, după ce îl vezi?

Toate variantele sunt posibile. Și asta nu e valabil numai pentru documentar. Documentarul nu există, denumirea asta e așa, numai de manieră administrativă.

Și atunci ce e filmul documentar? Îl simți diferit față de filmul de ficțiune?

Da. Filmul de ficțiune, ca să mă exprim de o manieră foarte pragmatică, e filmul a cărui substanță este preponderent extrasă din mintea autorului, iar documentarul e filmul a cărui substanță este preponderent extrasă din exteriorul minții autorului. Și n-ai cum să dai de formule pure, totul este impur. N-am găsit o definiție mai sintetică.

Cred că cel mai important lucru e să ajungi la celălalt. Dacă poți provoca întâlnirea... și nu poți provoca întâlnirea, ea se petrece fără voia ta. Dacă ai șansa de a te întâlni cu celălalt, atunci avem ceva acolo. Întâlnirea nu se petrece în mod continuu, există numai fragmente de întâlniri, și astea sunt emoțiile pe care mie mi le provoacă filmul, oricare ar fi el, documentar sau ficțiune. Și atunci știu dacă sunt în fața unui film. Dar există capcane. Întâlnirea se poate întâmpla fără voia autorului, și simți atunci că autorul este arogant și străin de întâlnirea care s-a petrecut, sau care se poate petrece în continuare. E posibil ca în primele zece minute de film să crezi că se poate întâmpla, și după-aia să treacă treizeci de minute și să nu se mai întâmple, pentru că regizorul e aiurea, e centrat numai pe propriul buric. Astea sunt situațiile cele mai frecvente. Iar când vorbim

despre ceea ce în mod administrativ numim film documentar sau film de ficțiune – așa, ca să nu ne încurcăm pe raft – lucrurile respective se pot petrece sau nu în ambele cazuri. Dar ele nu se petrec pentru că regizorul vrea. Autorul nu poate provoca întâlnirea, dar el trebuie să își dorească foarte mult asta. E ceea ce le spun și actorilor, tot timpul. Nu există meseria de actor, ci există doar curajul de a fi acolo la timpul prezent. Pentru că este extrem de emoționant să vezi un om care bea un pahar de apă. Dar să-l bea și să fie acolo. Te emoționează și nu știi de ce.

Indiferent de felul în care alegem noi să ne ducem la întâlnire cu lumea, toate formulele sunt valabile, pentru că întâlnirea se petrece oricum fără voia autorului. Trebuie să fii tâmpit să te gândești că poți controla ceva, nu poți controla nimic. Singurul lucru pe care poți să-l faci e să te duci așa, plin de uimire și de mirare și să

încerci să faci tot ce poți tu pentru a lăsa lucrurile să se întâmple.

Dar ce poți face totuși atunci când ai un personaj de film documentar și vrei să-l determini să se deschidă în fața camerei?

Nu știu, nu am o formulă pentru asta. Pentru mine, asta e un mister, indiferent dacă vorbim de filmul documentar sau de filmul de ficțiune.

Crezi că regizorii sunt imorali, atunci când, pretinzând că vor să facă un film documentar, merg înspre realitate cu o intenție știută dinainte, pentru a provoca ceva și pentru a obține în felul ăsta un documentar?

Cred că există două variante posibile. Există asumarea faptului că lumea este extrem de misterioasă, că totul este bezna, cu mici scilipiri ici-colo, care te fac să crezi că înțelegi câte ceva. Și există varianta în care tu îți pierzi cerceii în casă

și te duci să ți-i cauți. În mintea ta apar atunci configurații cerceii, iar când îi găsești, ești foarte fericită. Dacă pleci la drum când faci film documentar știind clar ce cauți, atunci aia vei găsi, și vei forța lumea din exteriorul minții tale să se plieze pe ceea ce tu cauți. Asta se întâmplă cu toți regizorii care intervin și manipulează, în vreme ce toți ceilalți se miră de bezna asta cu scilipiri ici-colo și se duc în neant. Iarăștia sunt cei frumoși. Dar asta e tot ce se poate spune, e valabil și pentru ficțiune, și pentru documentar. Restul e așa, balet, ne prostim. Și nu obții niciodată, de fapt, ca efect secundar al mirării tale, lucruri coerente. Niciodată, facon de parlar: foarte rar se întâmplă să obții lucruri coerente. Iar atunci când le obții, e pentru că, dacă, în faza de filmare, te lași stăpânit de propria ta mirare și uimire, în faza de montaj te apuci să articulezi, să le legi cap la cap, pentru a da un răspuns coerent, pentru ca lumea să se uite la un produs care arată bine, cu introducere, cuprins și încheiere. Or, atunci ar trebui să se nască semnul de întrebare. În momentul în care vezi un film cu introducere, cuprins și încheiere și zici „uite ce film am văzut”, în secunda doi trebuie să te sperii foarte tare de ce ai spus.

Povestea – de fapt, structura poveștii – ne aparține, pentru că poveștile nu există, iar filmele coerente sunt filmele cu introducere, cuprins și încheiere și ne plac, pentru că este un sens, există o concluzie. Ne plac foarte mult pentru că ne pun la adăpost. Ne apără de bezna care se află în jurul nostru, asta e tot. Și cu asta basta, mai mult de atât nu se poate spune. Oamenii ar trebui să se îndoiască și să facă un pas înapoi atunci când povestea este bine articulată, numai că este foarte greu, tocmai pentru că povestea ne asigură liniștea. E bine să existe o poveste coerentă, cu introducere, cuprins și încheiere, în care lumea poate fi cunoscută. Expresia de sus a chestiei ăsteia sunt filmele americane.

Filmele care își caută cuprinsul și încheierea, frumos articulate, îți dau o anumită liniște, cum îți dau și basmele. Toți oamenii caută basme în forme derivate.

Da, asta spun. Numai că oamenii deștepți, care își asumă limitele și care mizează pe buna funcționare a creierului lor, oameniiăștia n-au cum să se simtă descoperiți, indiferent de povești. Când citesc sau văd o poveste ori când mi se întâmplă un eveniment pe care îl compun în minte sub forma unei povești, mă duc la culcare, dorm, fac orele de somn, mă trezesc dimineața și repun în discuție povestea pe care am articulat-o în ziua precedentă. Așa sunt oamenii inteligenți, de regulă. Oamenii proști bat în cuie povestea și spun „așa stau lucrurile, asta e viața”.

Interviu realizat de
LAURA DUMITRESCU și ELIZA ZDRU

PARAGRAFF

ZIARUL ASTRA FILM
FESTIVAL SIBIU

Redactor-șef: Cristina Petrescu
Redactori: Cătălin Sturza, Robert Bălan, Laura Dumitrescu, Militon Stănescu, Eliza Zdru
Tehnoredactor: Nicu Ilie
Foto: Francisc Arrany, Eliza Zdru, Sebastian Marcovici

ReciclART – artă din deșeuri la AFF

În ton cu o secțiune specială a ediției de anul acesta a Astra Film Festival – „Eco CinematogrAFF” – care propune o privire de ansamblu asupra problemelor de mediului, prin prisma lucrărilor unor realizatori de film documentar din toată lumea, AFF a lansat, la începutul verii, o propunere către artiștii români de a concepe o serie de obiecte care să folosească, în mod creativ, materiale reciclabile.

În urma unui proces de selecție, au fost păstrate lucrările a 14 artiști români: Casandra Vidrighin, Omega cbu, Chris Balthes, Aurelia Călinescu, Coralie de Gonzaga, Raluca Ciobanu, Cătălin Victor Gherman, Theodor Adrian Niculae, Alina Ionescu, Ovidiu

Ștefan, Anamicify, Lefteye.ro, Valentina Nicoleta Vasoiu, Florina Anca Vasilescu. Prezentând abordări diferite asupra modalităților alternative în care pot fi recontextualizate diferite obiecte reciclabile dintre cele mai neașteptate, cei 14 artiști își expun lucrările în foaierea Casei de Cultură a Sindicatelor din Sibiu, în perioada 15-21 octombrie.

O bicicletă compusă din părți provenind din diferite țări ale Europei, lipită cu bandă adezivă de un televizor, o farfurie alcătuită din mărgelile de plastic și sticlă, fulgi de scoică și resturi din alte accesorii, o piesă de mobilier urban construită din cauciucuri, șuruburi și un capac policarbonat sunt câteva dintre exponatele pe care le puteți vedea în foaierea Casei de Cultură până pe 21 octombrie.

Vernisajul expoziției a avut loc luni, 15 octombrie, la ora 20, imediat după deschiderea oficială a celei de-a douăsprezecea ediții AFF. Evenimentul a fost însoțit de un DJ set CAMPsauvage și de o prezentare de costum a Aureliei Călinescu. Artista gălățeană a expus costume

extravagante alcătuite din materiale reciclabile, expoziția fiind însoțită de un performance al „Contesei reciclabile”. Astfel, cine a trecut prin foaierea Casei de Cultură ieri seara, în jurul orei 20, s-a putut întâlni cu o apariție interesantă, îmbrăcată într-o rochie croită din carton ondulat, plastic, folie antișoc, hârtie și rafie.

ELIZA ZDRU

recomandare